

Samtale med Bjørg Westby

Kari Aftret

Bjørg Westby tar imot hjemme i Fredrikstad.¹ Hun har en fridag før hun setter kursen mot London. – Nei, nå må jeg ta et friår, sier hun. Slippe yngre krefter til. Dessuten, når en har lukket skapdørene i hele ti år, er det på tide å åpne dem igjen. Så nå skal det ryddes både på loft og i kjeller!

Når en har jobbet med musikk i spesialundervisning i 14 sammenhengende år, er det sikkert ikke bare Bjørg Westby som trenger en pause for å gjøre noe annet.

”Musikkterapeuten” fra Fredrikstad er egentlig utdannet sykepleier. Da hun hadde vært i yrket i tre år, giftet hun seg, fikk barn (tre i alt), og ble hjemmeværende. Men i stedet for å sitte hjemme og kaste bort tida, bestemte hun seg for å gjøre noe “vettugt”, for å sitere henne selv. Dermed begynte hun som hospitant på Veitvet Musikkonservatorium (det som senere ble Østlandets musikkonservatorium) og tok musikalsk barnehagelærereksamen.

Men den nye utdannelsen kom først for alvor til nytte da hun flyttet til Fredrikstad for 14 år siden. Med to utdannelser i lomma tenkte hun at hun kanskje kunne kombinere dem på et vis. Bjørg forteller videre:

Jeg hadde aldri hørt om musikkterapi, visste ikke noe om faget. Men jeg ringte i hvert fall til Åsebråthen barnepsykiatriske avdeling og spurte om de kunne bruke meg. Da jeg sa at jeg kunne synge litt med ungene eller noe sånt, trodde de at jeg nærmest var gal. Men telefonsamtalen med rektor førte til et møte, og kort tid etter kunne Bjørg Westby begynne ved institusjonen. I dag beskriver hun de fem årene hun var der som vanskelige år.

Men vanskelig på hvilken måte?

Jeg følte at jeg famlet i blinde, følte at jeg ikke kunne nok og jobbet hele tida intuitivt. Hadde det ikke vært fordi ungene likte å komme til meg, hadde jeg nok ikke holdt ut. Dessuten var det veldig moro å se hvordan jeg ved hjelp av musikk nærmet meg elevene og etter hvert fikk kontakt, noe jeg innbiller meg er fordi musikken er non-verbal.

Bjørg Westby sier at hun lærte mye i løpet av de fem årene hun arbeidet på Åsebråthen, ikke minst om barnepsykiatri, ettersom hun fikk supervisjon en gang i uka. Likevel følte hun behov for å lære mer. På et møte i Musikk lærerforeningen i Oslo traff hun Even Ruud, den gang nyutdannet musikkterapeut fra USA, og en del andre mennesker som fortalte hvordan de jobbet med musikk i institusjoner.

¹ Trykket i *Musikkterapi* nr. 2, 1985.

Møtet i Oslo dannet opptakten til kurset med Paul Nordoff og Clive Robbins på Emma Hjorths hjem. Det var i 1973.

Det må vel ha vært en enorm inspirasjon?

Åh, nei...utbryter Bjørg Westby. Jeg ble bare fortvilet. Nordoff og Robbins jobbet jo så fint og så riktig med elevene sine, så det var nesten deprimerende å se hvor vanskelig dette arbeidet egentlig var.

Likevel innrømmer hun at kurset med Nordoff og Robbins nok hadde vært en inspirasjon. I alle fall følte hun at hun ikke kunne gi opp arbeidet, men fikk nytt mot til å fortsette.

En annen viktig inspirasjonskilde var møtet med Ellen Boysen, Dagny Nesheim Jacobsen, Jorun Mantor og Sigrid Hillestad. Bjørg Westby sier at samarbeidet med disse fire har vært absolutt nødvendig. De har kommet sammen jevnlig de siste sju, åtte år og utvekslet stoff, tanker og erfaringer. Ei helg i året har de privat seminar på Hvaler, der Bjørg og hennes familie har landsted.

De første gangene dro vi med oss instrumenter, men det har vi slutta med. Det ble for komisk! Fløy oppover fjellene med klangstaver og det hele...

Etter at Bjørg hadde jobbet på Åsebråthen barnepsykiatriske avdeling i fem år, begynte hun på Greåker skole. Senere ble det Glomlia skole for psykisk utviklingshemmede barn, og Nygårdshaugen for voksne psykisk utviklingshemmede. De siste årene har Bjørg Westby jobbet en dag i uka på hvert av stedene.

Hva er det som gir deg mest i dette arbeidet?

Jeg tror drivkraften er elevene. De viser så tydelig at de liker musikk. Det er moro, og jeg har hele tida fått positiv respons tilbake fra dem. Det har vært snakk om en toveiskommunikasjon, en gjensidig prosess der jeg både har gitt og fått. En må synes det er fint å gi fordi en får noe selv. Den holdningen tror jeg en må ha for å kunne holde ut i denne jobben. Det å gi av seg selv føler jeg går på alle plan, ikke bare musikalsk, men også menneskelig. Psykisk utviklingshemmede er ærlige, og de "senser" fort om en er ærlig som menneske i den jobben en gjør. Der har vi absolutt noe å lære. Jeg føler jeg lærer og utvikler meg hele tida gjennom elevene mine.

Hva slags forhold har du til det stoffet du bruker?

Jeg bruker stoff jeg eier, som jeg føler noe for. Det er viktig å *eie* stoffet før en bruker det. Det meste av det jeg bruker er enkelt, fordi jeg føler at jeg ikke kan være for opptatt av å spille når det er elevene jeg skal være opptatt av. Hvis jeg mener at noe ikke fungerer, tar jeg noe annet. Det er forresten viktig å kunne improvisere. Jeg har alltid spilt "vilt", noe som har kommet godt med når en har med forskjellige elever og aldersgrupper å gjøre.

Har du opplevd å ha medarbeidere som har forstått hva du driver med og som har støttet deg i det arbeidet du har gjort?

Jeg har jo måttet streve, men jeg vil jo si at jeg har fått støtte når folk har forstått hva det er jeg gjør. Jeg tror ikke egentlig det er uvilje, men heller uvitenhet, når en føler seg motarbeidet. For meg har det egentlig tatt ti år å komme dit jeg er i dag.

Hvordan har det forresten vært å bo her i Fredrikstad når musikkterapi miljøet er i Oslo?

Som jeg tidligere har sagt, så har samarbeidet med Ellen, Dagny, Jorun og Sigrid vært absolutt nødvendig for meg. Hadde vi ikke hatt jevnlige møter der vi har utvekslet stoff, tanker og erfaringer, er det nok tvilsomt om jeg ville drevet med dette så lenge. Etter hvert begynner det jo å skje ting her i Østfold også. Vi har startet et lokallag i år der det er med folk fra Orkerød i Moss, Østerbo i Halden og ellers fra institusjonene her i Fredrikstad. En del kursvirksomhet har det også blitt. Dessuten har jeg undervisning to ganger pr. år på Vernepleiehøgskolen her i Fredrikstad.

Nok å gjøre med andre ord?

Å, ja da, det er alltid oppgaver å ta fatt på. I høst har jeg forresten tenkt å prioritere lokallagsarbeidet slik at vi får kommet skikkelig i gang.

Det er på tide å bryte opp. Tida går fort når en prater om noe en er opptatt av, og for meg som er nyutdannet og fersk i faget har det vært spennende å høre Bjørg Westby fortelle.

Er det forresten noe du ville gjort annerledes om du hadde begynt i dag?

I forhold til jobben, mener du? Aller helst ville jeg vært dirigent. Det måtte vært helt fenomenalt å stå foran et stort orkester og dirigere... Bjørg Westby slår ut med armene og blir drømmende i blikket, men kommer raskt tilbake til virkeligheten igjen.

Først ville jeg ha skaffet meg skikkelig musikkterapiutdannelse. Det er jo snakk om at en driver terapi, men siden jeg ikke har papirene i orden, kan jeg jo ikke kalle meg musikkterapeut. Så ville jeg ha spilt flere instrumenter. Og så ville jeg ha danset. Det ville jeg absolutt ha gjort! Jeg ser veldig betydningen av dans og bevegelse i denne jobben, og det går jo ikke en time uten at vi danser og beveger oss. Bevegelse er jo så grunnleggende. Det er jo det aller første vi gjør inne i livmoren.

I afrikansk kultur benevner en musikk, dans og bevegelse med ett ord, NGOMA. I vår kultur holdes disse atskilt.

Ja, og det er jo så galt, utbryter Bjørg Westby.

Noen ord helt til slutt?

Jeg tror det er viktig å ha et åpent sinn hvis en skal lykkes i denne jobben, men det er kanskje ikke noe en lærer seg? Det er viktig å være sensitiv, huske på at hver elev er en personlighet som krever respekt. Så må en også lære seg å lytte til de signaler elevene gir. Hvor langt kan en presse elevene uten at en vipper dem over kanten? Jeg har følt at jeg må være ydmyk, det er en læringsprosess i seg selv. Det er lett å overse og glemme at selv de svakeste elevene våre er et individ, en personlighet, mennesker som trenger respekt og likeverd, men som ikke krever noe selv. Hovedmålsetningen med arbeidet vil være kommunikasjon, og kommunikasjon oppnår en ikke uten at eleven føler seg trygg og har tillit til deg.